

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
ХЕРСОНСЬКИЙ ІНСТИТУТ

КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни «Інформаційне право»

на тему: «Адміністративні правопорушення в інформаційній сфері»

Виконав студент групи ІН19-9-22-БПр (4,0д)
Гайдичук Віталій Петрович
Спеціальність: 081 Право
Керівник: Катеринчук Павло Миколайович,
кандидат політичних наук, доцент

Національна шкала: _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Чернівці 2026 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ	5
1.1. Поняття та сутність адміністративного правопорушення в інформаційній сфері	5
1.2. Ознаки та склад адміністративних правопорушень у сфері інформаційних відносин	8
1.3. Класифікація адміністративних правопорушень в інформаційній сфері	12
Висновки до розділу 1	15
РОЗДІЛ 2 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ВИДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ	16
2.1. Нормативно-правова база регулювання інформаційної сфери в Україні	16
2.2. Види адміністративних правопорушень у сфері інформації та їх характеристика	18
2.3. Суб'єкти адміністративної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері	22
Висновки до розділу 2	25
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ	26
3.1. Особливості адміністративної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері	26
3.2 Напрями вдосконалення законодавства та запобігання адміністративним правопорушенням	29
Висновки до розділу 3	31
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35

ВСТУП

Актуальність теми адміністративних правопорушень в інформаційній сфері зумовлюється інтенсивним розвитком цифрових технологій і зростанням ролі інформації у всіх сферах суспільного життя. Сучасні інформаційні процеси охоплюють державне управління, економічну діяльність, комунікацію між громадянами та функціонування соціальних інститутів, що визначає необхідність їх належного правового регулювання. Розширення використання інформаційних ресурсів і електронних систем супроводжується появою нових форм протиправної поведінки, пов'язаних із порушенням правил доступу до інформації, її обробки, зберігання та поширення. Адміністративні правопорушення у цій сфері відображають особливості взаємодії суб'єктів у цифровому середовищі, де інформація виступає об'єктом правових відносин і одночасно ресурсом, що впливає на прийняття рішень та організацію діяльності. Потреба у науковому осмисленні зазначених процесів пов'язується з необхідністю забезпечення стабільності інформаційного простору, захисту прав і свобод учасників інформаційних відносин та формування ефективних механізмів протидії правопорушенням.

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі адміністративних правопорушень в інформаційній сфері, визначенні їх сутності, особливостей правового регулювання та виробленні підходів до вдосконалення механізмів відповідальності та запобігання протиправній поведінці.

Для досягнення мети були сформовані такі **завдання**:

- дослідити поняття та сутність адміністративного правопорушення в інформаційній сфері;
- визначити ознаки та склад адміністративних правопорушень у сфері інформаційних відносин;
- здійснити класифікацію адміністративних правопорушень в інформаційній сфері;

- проаналізувати нормативно-правову базу регулювання інформаційної сфери в Україні;
- охарактеризувати види адміністративних правопорушень у сфері інформації;
- визначити суб'єктів адміністративної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері;
- дослідити особливості адміністративної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері;
- обґрунтувати напрями вдосконалення законодавства та запобігання адміністративним правопорушенням.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, що виникають у процесі функціонування інформаційної сфери та пов'язані з дотриманням встановлених правил використання інформації, її обробки та захисту.

Предмет дослідження охоплює адміністративні правопорушення в інформаційній сфері, їх правову природу, ознаки, склад, види та особливості відповідальності за їх вчинення.

Методологія дослідження базується на використанні комплексу загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, що забезпечують всебічний аналіз адміністративних правопорушень у сфері інформації. Системний метод застосовується для дослідження взаємозв'язків між елементами інформаційних правовідносин і визначення їх місця у структурі адміністративного права. Формально-юридичний метод використовується для аналізу правових норм, що регулюють інформаційну сферу, та встановлення їх змісту і структури.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

1.1. Поняття та сутність адміністративного правопорушення в інформаційній сфері

Поняття адміністративного правопорушення в інформаційній сфері формується на перетині норм адміністративного та інформаційного права, відображаючи специфіку суспільних відносин, що виникають у процесі створення, збирання, обробки, зберігання, поширення та використання інформації. Розвиток цифрових технологій, розширення електронних комунікацій та зростання ролі інформаційних ресурсів у діяльності держави, бізнесу й громадян зумовлюють трансформацію правового регулювання та появу нових видів протиправної поведінки, що посягає на встановлений порядок функціонування інформаційної сфери.

Сутність адміністративного правопорушення в інформаційній сфері розкривається через його юридичні ознаки, закріплені в законодавстві. Йдеться про протиправність, винність, наявність шкоди або загрози її заподіяння, а також передбаченість відповідальності у вигляді адміністративних санкцій. Протиправність означає порушення встановлених норм, що регулюють інформаційні відносини, включаючи правила доступу до інформації, захисту персональних даних, функціонування телекомунікаційних систем, використання інформаційних ресурсів [1].

Інформаційна сфера як об'єкт правового регулювання охоплює широкий спектр відносин, пов'язаних із інформаційною діяльністю. До неї належать суспільні зв'язки у сфері масової інформації, електронного урядування, кібербезпеки, обробки персональних даних, функціонування інформаційних систем і мереж. У межах зазначених відносин виникають різноманітні

правопорушення, що відрізняються за характером, ступенем суспільної небезпеки та правовими наслідками. Адміністративні делікти займають проміжне місце між кримінальними правопорушеннями та дисциплінарними проступками, забезпечуючи реагування держави на менш небезпечні порушення встановленого порядку.

Особливість адміністративного правопорушення в інформаційній сфері полягає у специфіці об'єкта посягання. Йдеться про інформацію як нематеріальне благо, а також про інформаційні ресурси, системи й технології. Порушення може стосуватися як неправомірного доступу до інформації, так і недотримання вимог щодо її захисту, поширення або зберігання. Значна частина правопорушень пов'язана з використанням електронних засобів комунікації, що ускладнює їх виявлення та фіксацію. Віртуальний характер інформаційного середовища створює додаткові труднощі для правозастосовної практики, зокрема у визначенні місця вчинення правопорушення, ідентифікації суб'єкта та встановленні причинно-наслідкових зв'язків.

Юридична конструкція адміністративного правопорушення традиційно включає чотири елементи: об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт і суб'єктивну сторону. Об'єктом виступають суспільні відносини у сфері інформаційної діяльності, що охороняються нормами адміністративного права. Об'єктивна сторона відображає зовнішній прояв правопорушення у вигляді дії або бездіяльності, наслідків та причинного зв'язку між ними. Суб'єктом може бути фізична або юридична особа, яка досягла встановленого законом віку та є деліктоздатною [2, с.41-42]. Суб'єктивна сторона охоплює форму вини, мотив і мету правопорушення, що характеризують внутрішнє ставлення особи до вчиненого діяння.

Розгляд поняття адміністративного правопорушення в інформаційній сфері потребує врахування динаміки розвитку інформаційних технологій. Поява нових цифрових сервісів, соціальних мереж, хмарних технологій і штучного інтелекту сприяє виникненню нових форм протиправної поведінки. Наприклад, порушення правил обробки персональних даних, незаконне розповсюдження

інформації, маніпулювання інформаційними потоками, недотримання вимог кібербезпеки стають поширеними явищами. Законодавство реагує на ці виклики шляхом удосконалення правових норм і встановлення нових складів адміністративних правопорушень.

Сутність адміністративного правопорушення в інформаційній сфері пов'язана з необхідністю забезпечення балансу між свободою інформації та її захистом. Конституційні гарантії права на інформацію передбачають можливість вільного доступу до неї, однак реалізація цього права супроводжується обмеженнями, спрямованими на охорону державної таємниці, персональних даних, комерційної інформації. Порушення встановлених меж використання інформації утворює підстави для притягнення до адміністративної відповідальності [3, с.575-576].

Адміністративні правопорушення в інформаційній сфері характеризуються різноманітністю форм прояву. Серед них можна виділити порушення законодавства про захист персональних даних, недотримання правил функціонування телекомунікаційних мереж, поширення інформації з порушенням встановлених вимог, невиконання обов'язків щодо надання інформації органам державної влади. Кожен із зазначених видів правопорушень має власні особливості складу та передбачає відповідні санкції. Водночас спільною рисою виступає посягання на впорядкованість інформаційних відносин і порушення встановленого правового режиму.

Розвиток інформаційного суспільства зумовлює підвищення ролі адміністративно-правових засобів регулювання. Держава здійснює контроль за дотриманням правил у сфері інформаційної діяльності через систему уповноважених органів, які мають повноваження щодо виявлення правопорушень, складання протоколів і застосування санкцій. Ефективність такого контролю залежить від рівня правової культури суб'єктів, технічного забезпечення органів влади та узгодженості нормативно-правової бази.

Сутність адміністративного правопорушення в інформаційній сфері проявляється через його функціональне призначення. Застосування

адміністративної відповідальності спрямоване на відновлення порушеного правопорядку, запобігання новим правопорушенням і формування належної поведінки учасників інформаційних відносин. Санкції мають превентивний і виховний характер, стимулюючи дотримання встановлених правил [4]. Водночас ефективність адміністративних заходів залежить від їх адекватності, своєчасності та невідворотності.

Отже, узагальнення наукових підходів дає підстави визначити адміністративне правопорушення в інформаційній сфері як протиправне, винне діяння, що посягає на встановлений порядок інформаційних відносин і тягне за собою застосування адміністративної відповідальності. Таке визначення відображає сутнісні характеристики явища та враховує специфіку інформаційного середовища. Подальший розвиток правового регулювання пов'язаний із необхідністю адаптації норм до нових технологічних реалій, удосконалення механізмів контролю та підвищення ефективності правозастосування.

1.2. Ознаки та склад адміністративних правопорушень у сфері інформаційних відносин

Ознаки та склад адміністративних правопорушень у сфері інформаційних відносин формуються під впливом загальних положень адміністративно-деліктного права та специфіки регулювання інформаційної діяльності. Інформаційні відносини охоплюють процеси створення, обробки, зберігання, поширення й використання відомостей, що функціонують у різних формах і середовищах, включаючи електронні системи та мережі. Порушення встановлених правил у зазначеній сфері відображає протиправну поведінку, яка посягає на впорядкованість суспільних зв'язків і викликає юридичні наслідки у вигляді адміністративної відповідальності [5]. Характер правопорушень

визначається технологічними особливостями інформаційного середовища, що впливає на способи їх вчинення, фіксації та доведення.

Ознаки адміністративного правопорушення у сфері інформаційних відносин відображають його юридичну природу та відмежовують від інших видів деліктів. Протиправність полягає у невідповідності поведінки встановленим нормам, які регламентують порядок поводження з інформацією, функціонування інформаційних систем і захист інформаційних ресурсів. Норми закріплюють правила доступу до інформації, вимоги щодо її обробки, обмеження поширення окремих категорій відомостей, обов'язки суб'єктів інформаційної діяльності. Порушення зазначених вимог утворює підставу для кваліфікації діяння як адміністративного правопорушення.

Винність виступає обов'язковою ознакою адміністративного делікту та характеризує психічне ставлення особи до вчиненого. У сфері інформаційних відносин вина проявляється у формі умислу або необережності. Умисна форма передбачає усвідомлення протиправного характеру дій, пов'язаних із незаконним доступом до інформації, порушенням режиму її захисту або поширенням відомостей з обмеженим доступом. Необережна форма виражається у недбалому ставленні до встановлених вимог, наприклад, при неналежному забезпеченні захисту інформаційних систем або порушенні правил обробки персональних даних [6, с.49-50]. Наявність вини визначається з урахуванням конкретних обставин справи, технічних умов функціонування інформаційних ресурсів та рівня обізнаності суб'єкта.

Шкідливість або наявність загрози заподіяння шкоди відображає соціальну сутність правопорушення. Інформаційні правопорушення можуть спричиняти матеріальні збитки, порушення прав і свобод людини, дестабілізацію функціонування інформаційних систем, порушення діяльності органів державної влади чи суб'єктів господарювання. У ряді випадків шкода проявляється у нематеріальній формі, зокрема у вигляді порушення конфіденційності інформації або втрати довіри до інформаційних ресурсів. Наявність шкоди або

реальної загрози її настання виступає підставою для застосування адміністративних санкцій.

Караність як ознака адміністративного правопорушення означає передбаченість відповідальності за вчинене діяння у нормах адміністративного законодавства. Санкції встановлюються у вигляді штрафів, адміністративних стягнень, тимчасового обмеження діяльності або інших заходів впливу. Наявність санкції свідчить про юридичне визнання діяння як правопорушення та визначає межі державного реагування [7, с.22-23]. У сфері інформаційних відносин караність відображає прагнення забезпечити дотримання встановлених правил та підтримання правопорядку в умовах цифровізації суспільства.

Склад адміністративного правопорушення являє собою сукупність передбачених законом елементів, наявність яких характеризує конкретне діяння як адміністративний делікт. До структури складу входять об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт і суб'єктивна сторона. Кожен елемент має самостійне значення для кваліфікації правопорушення та встановлення відповідальності. Відсутність хоча б одного з елементів виключає можливість притягнення особи до адміністративної відповідальності.

Об'єкт адміністративного правопорушення у сфері інформаційних відносин охоплює суспільні зв'язки, що виникають у процесі інформаційної діяльності та перебувають під охороною адміністративного права. До них належать відносини щодо забезпечення доступу до інформації, захисту персональних даних, функціонування інформаційних систем, збереження інформаційної безпеки. Посягання на зазначені відносини порушує встановлений правовий режим і створює загрозу належному функціонуванню інформаційного середовища [8]. Характер об'єкта визначає спрямованість правопорушення та впливає на кваліфікацію діяння.

Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення відображає зовнішній прояв протиправної поведінки. Вона включає дію або бездіяльність, шкідливі наслідки та причинний зв'язок між ними. У сфері інформаційних відносин діяння може проявлятися у несанкціонованому доступі до

інформаційних ресурсів, порушенні порядку обробки інформації, незаконному поширенні відомостей, невиконанні обов'язків щодо захисту інформації. Бездіяльність може полягати у невжитті заходів для забезпечення належного рівня захисту інформаційних систем або ігноруванні встановлених вимог щодо обробки даних. Наслідки правопорушення можуть мати як матеріальний, так і нематеріальний характер, а їх встановлення має значення для визначення ступеня відповідальності.

Суб'єкт адміністративного правопорушення характеризується наявністю деліктоздатності, що передбачає здатність особи усвідомлювати свої дії та керувати ними. У сфері інформаційних відносин суб'єктами можуть виступати фізичні особи, посадові особи, працівники підприємств, установ і організацій, а також юридичні особи у випадках, передбачених законодавством. Особливості суб'єкта визначаються характером правопорушення та сферою діяльності, у межах якої воно вчинене [9, с.148-149].

Особливості складу адміністративних правопорушень у сфері інформаційних відносин зумовлені нематеріальним характером інформації та технологічними аспектами її обробки. Фіксація правопорушень часто пов'язана з використанням спеціальних технічних засобів, аналізом електронних слідів і цифрових доказів. Встановлення причинного зв'язку між діянням і наслідками може ускладнюватися через багатоступеневий характер інформаційних процесів і участь кількох суб'єктів [10, с.21-22].

Розмежування адміністративних правопорушень у сфері інформаційних відносин з іншими видами правопорушень має значення для правильної кваліфікації діяння. Відмінність від кримінальних правопорушень полягає у меншому ступені суспільної небезпеки та характері санкцій. Від дисциплінарних проступків адміністративні делікти відрізняються ширшим колом суб'єктів і публічно-правовим характером відповідальності. Чітке визначення ознак і складу правопорушення забезпечує єдність правозастосовної практики та запобігає помилкам у кваліфікації [11, с.66-67].

Таким чином, формування складу адміністративного правопорушення у сфері інформаційних відносин перебуває у постійному розвитку під впливом технологічних змін і оновлення законодавства. Розширення сфери використання інформаційних технологій зумовлює появу нових форм протиправної поведінки, що потребують правового врегулювання. Удосконалення нормативної бази спрямоване на конкретизацію складів правопорушень, визначення відповідальності та забезпечення належного рівня захисту інформаційних відносин.

1.3. Класифікація адміністративних правопорушень в інформаційній сфері

Класифікація адміністративних правопорушень в інформаційній сфері формується як систематизація різновидів протиправної поведінки залежно від об'єкта посягання, характеру діяння, способу його вчинення, кола суб'єктів і правових наслідків. Інформаційні відносини охоплюють значний масив суспільних зв'язків, пов'язаних із виробництвом, обігом і використанням відомостей, функціонуванням інформаційних систем і мереж, забезпеченням інформаційної безпеки. Різноманітність цих відносин зумовлює багатовимірність класифікаційних підходів, що спрямовані на впорядкування складів правопорушень і уніфікацію їх кваліфікації у правозастосовній діяльності.

Поділ за об'єктом посягання відображає спрямованість правопорушення на конкретні групи суспільних відносин. Виокремлюються правопорушення у сфері доступу до інформації, де порушуються правила надання та отримання відомостей, встановлені для суб'єктів інформаційних відносин. До цієї групи належать діяння, пов'язані з безпідставною відмовою у наданні інформації,

несвоєчасним її наданням або наданням недостовірних відомостей [12, с.166-167].

Класифікація за характером діяння передбачає поділ на активні дії та бездіяльність. Активні дії проявляються у здійсненні операцій з інформацією з порушенням установлених правил, зокрема при незаконному поширенні відомостей, втручанні у роботу інформаційних систем або зміні інформаційних ресурсів без належних підстав. Бездіяльність виражається у невиконанні встановлених обов'язків щодо забезпечення захисту інформації, ненаданні інформації у визначені строки або ігноруванні вимог законодавства щодо обробки даних.

Класифікація за способом вчинення правопорушення враховує використання технічних засобів і технологій. У межах інформаційної сфери значна частина правопорушень здійснюється із застосуванням електронних пристроїв, програмного забезпечення та мережевих технологій. Виокремлюються правопорушення, пов'язані з використанням комп'ютерних систем, мобільних пристроїв, телекомунікаційних каналів [13].

Класифікація за суб'єктом правопорушення відображає особливості правового статусу осіб, які вчиняють протиправні діяння. Розрізняються правопорушення, що вчиняються фізичними особами, посадовими особами та юридичними особами. Фізичні особи можуть виступати суб'єктами правопорушень у випадках порушення правил користування інформаційними ресурсами або поширення інформації з порушенням законодавства.

Поділ за формою вини передбачає виокремлення умисних і необережних правопорушень. Умисні діяння характеризуються усвідомленням протиправного характеру поведінки та спрямованістю на досягнення певного результату, наприклад отримання доступу до інформації або її поширення всупереч встановленим обмеженням. Необережні правопорушення пов'язані з недбалим ставленням до встановлених правил, що проявляється у неналежному забезпеченні захисту інформації або порушенні процедур обробки даних [14, с.239-241].

Класифікація за ступенем шкідливості враховує характер і обсяг негативних наслідків, спричинених правопорушенням. У межах адміністративної відповідальності виділяються правопорушення, що спричиняють незначну шкоду, та діяння, наслідки яких мають більш відчутний вплив на інформаційні відносини. Оцінка ступеня шкідливості здійснюється з урахуванням обсягу порушених прав, масштабів поширення інформації, рівня загрози для інформаційної безпеки. Подібний підхід впливає на визначення розміру санкцій і характер адміністративного впливу.

Класифікація за сферою інформаційної діяльності охоплює різні напрямки функціонування інформаційного середовища. Виокремлюються правопорушення у сфері масової інформації, електронного урядування, телекомунікацій, обробки персональних даних, кібербезпеки. Кожна з цих сфер має власні особливості правового регулювання, що визначає специфіку складів правопорушень. Наприклад, у сфері масової інформації правопорушення можуть стосуватися порушення порядку поширення відомостей, тоді як у сфері кібербезпеки — втручання у функціонування інформаційних систем.

Класифікація за юридичними наслідками пов'язана з видами адміністративних санкцій, що застосовуються до правопорушників. Розрізняються правопорушення, за які передбачено накладення штрафів, адміністративні стягнення, обмеження діяльності або інші заходи впливу. Характер санкцій визначається змістом правопорушення, ступенем його шкідливості та особливостями суб'єкта [15, с.149-150]. Систематизація правопорушень за цим критерієм сприяє узгодженості правозастосовної практики та забезпеченню однакового підходу до притягнення до відповідальності.

Отже, узагальнення наведених підходів свідчить про багатовимірний характер класифікації адміністративних правопорушень в інформаційній сфері. Систематизація правопорушень за різними критеріями забезпечує більш повне розуміння їх природи, сприяє чіткому визначенню складів і підвищує ефективність правозастосування. Розвиток інформаційних технологій та

ускладнення інформаційних відносин зумовлюють подальше вдосконалення класифікаційних підходів, що відображає адаптацію правової системи до нових умов функціонування інформаційного середовища.

Висновки до розділу 1

Теоретико-правові засади адміністративних правопорушень в інформаційній сфері формують наукову основу для розуміння природи протиправної поведінки у процесі обігу інформації, функціонування інформаційних систем і реалізації права на доступ до відомостей. Системний аналіз відповідних положень адміністративного та інформаційного права забезпечує визначення змісту правопорушень, їх ознак, структури та місця в загальній системі юридичної відповідальності. Наукове опрацювання категоріального апарату сприяє уніфікації підходів до тлумачення правових норм і створює передумови для чіткої кваліфікації діянь у правозастосовній діяльності. Урахування особливостей інформаційного середовища, зокрема нематеріального характеру інформації та технологічних способів її обробки, впливає на формування підходів до визначення складу адміністративного правопорушення та встановлення меж відповідальності.

Застосування теоретико-правових положень у практичній площині сприяє впорядкуванню інформаційних відносин і підвищенню ефективності діяльності органів, уповноважених на розгляд справ про адміністративні правопорушення. Узгодженість наукових підходів і нормативного регулювання забезпечує стабільність правозастосування, зменшує ризик неоднокового тлумачення норм і сприяє формуванню передбачуваної правової практики. Розвиток цифрових технологій і розширення сфери використання інформаційних ресурсів зумовлюють постійне оновлення наукових підходів, що відображається у вдосконаленні законодавства та адаптації правових механізмів до сучасних умов.

РОЗДІЛ 2

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ВИДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

2.1. Нормативно-правова база регулювання інформаційної сфери в Україні

Нормативно-правова база регулювання інформаційної сфери в Україні формується як комплекс взаємопов'язаних актів, що визначають правовий режим створення, збирання, зберігання, використання, поширення та захисту інформації, а також порядок функціонування інформаційних систем і забезпечення інформаційної безпеки. Відправною точкою виступають положення Конституції України [16], які закріплюють право кожної особи на свободу думки і слова, на вільне вираження поглядів і переконань, на збирання, зберігання, використання і поширення інформації.

Центральне місце у системі нормативного регулювання посідає Закон України «Про інформацію» [17], який визначає правові засади інформаційної діяльності, встановлює види інформації, регламентує порядок доступу до неї, визначає права та обов'язки учасників інформаційних відносин. Норми цього акта охоплюють питання відкритості інформації, її достовірності, повноти та своєчасності, закріплюють принципи інформаційних відносин і визначають підстави обмеження доступу до відомостей. Подальший розвиток правового регулювання пов'язаний із прийняттям Закону України «Про доступ до публічної інформації» [18], який деталізує процедури отримання інформації від суб'єктів владних повноважень, визначає строки її надання, підстави відмови та механізми оскарження рішень щодо доступу.

Правове регулювання обробки персональних даних здійснюється на підставі Закону України «Про захист персональних даних» [19], який визначає правові засади захисту інформації про фізичних осіб, встановлює вимоги до обробки даних, визначає права суб'єктів персональних даних і обов'язки

володільців та розпорядників інформації. Законодавство передбачає необхідність дотримання принципів законності, цільового призначення обробки, пропорційності та безпеки даних. Норми цього акту регламентують порядок отримання згоди на обробку даних, умови їх передачі третім особам і заходи щодо запобігання несанкціонованому доступу.

Сфера масової інформації регулюється низкою спеціальних законів, серед яких Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» [20], Закон України «Про телебачення і радіомовлення» [21], Закон України «Про інформаційні агентства» [22]. Зазначені акти визначають порядок створення і діяльності засобів масової інформації, встановлюють вимоги до поширення відомостей, регулюють питання відповідальності за порушення законодавства у цій сфері. Норми спрямовані на забезпечення свободи слова та одночасне дотримання прав інших осіб, включаючи захист честі, гідності та ділової репутації.

Регулювання діяльності у сфері електронних комунікацій здійснюється на підставі Закону України «Про електронні комунікації» [23], який визначає правові та організаційні засади функціонування телекомунікаційних мереж, надання послуг зв'язку та використання радіочастотного ресурсу. У межах цього акта встановлюються права та обов'язки операторів і провайдерів, визначаються вимоги до якості послуг і захисту інформації в мережах. Правові норми регламентують порядок доступу до інфраструктури електронних комунікацій, забезпечення безпеки мереж і запобігання несанкціонованому втручанню.

Питання електронного документообігу та цифрової ідентифікації врегульовані Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» [24] і Законом України «Про електронні довірчі послуги» [25]. Встановлені норми визначають юридичну силу електронних документів, порядок їх створення, передавання і зберігання, а також механізми підтвердження автентичності електронної інформації. Використання електронного підпису забезпечує ідентифікацію суб'єктів і захист інформації від

підроблення. Законодавство у цій сфері спрямоване на впорядкування цифрових процесів у державному управлінні та господарській діяльності.

Правовий режим інформаційної безпеки визначається Законом України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» [26], який встановлює систему заходів щодо захисту інформаційних ресурсів і критичної інфраструктури від кіберзагроз. Норми акта визначають повноваження державних органів у сфері кібербезпеки, порядок взаємодії між ними, а також обов'язки суб'єктів щодо забезпечення захисту інформаційних систем.

Адміністративна відповідальність за порушення у сфері інформаційних відносин закріплена у Кодексі України про адміністративні правопорушення [27], який містить норми щодо відповідальності за порушення законодавства про інформацію, захист персональних даних, порядок функціонування телекомунікаційних мереж і поширення інформації. Кодекс визначає види адміністративних стягнень, порядок їх застосування та повноваження органів, уповноважених розглядати справи про правопорушення.

Таким чином, розвиток нормативно-правової бази інформаційної сфери відображає процес адаптації законодавства до умов цифровізації суспільства. Зміни у технологічному середовищі, поширення електронних сервісів, інтеграція інформаційних систем у різні сфери діяльності зумовлюють необхідність постійного оновлення правових норм. Законодавство враховує міжнародні стандарти та практику регулювання інформаційних відносин, що сприяє гармонізації національного права з європейськими підходами.

2.2. Види адміністративних правопорушень у сфері інформації та їх характеристика

Види адміністративних правопорушень у сфері інформації формуються залежно від характеру інформаційних відносин, на які спрямоване протиправне

посягання, а їх зміст розкривається через особливості поведінки суб'єктів, способи вчинення діянь і наслідки для інформаційного середовища. Інформаційна діяльність охоплює процеси створення, збирання, обробки, зберігання та поширення відомостей, що функціонують у матеріальній і електронній формах, у зв'язку з чим правопорушення можуть проявлятися у різних сегментах цієї діяльності. У межах класифікаційного підходу виокремлюються правопорушення, пов'язані з порушенням порядку доступу до інформації, що характеризуються неправомірною відмовою у наданні відомостей, затягуванням строків їх надання або наданням неповної чи недостовірної інформації [28, с.157-158].

Окрему групу становлять правопорушення, пов'язані з обробкою інформації, що охоплюють недотримання встановлених процедур використання даних, зокрема порушення правил збирання, зберігання або передачі відомостей. Характеристика цих правопорушень визначається недбалим або умисним відхиленням від встановлених вимог щодо обробки інформації, що може призводити до спотворення даних, втрати їх цілісності або порушення прав осіб, яких ці дані стосуються. У межах цієї групи виділяються діяння, пов'язані з неналежною організацією інформаційних процесів, порушенням процедур ведення баз даних, відсутністю контролю за доступом до інформаційних ресурсів. Подібні правопорушення мають організаційний характер і пов'язані з функціонуванням інформаційної інфраструктури.

Значну частину адміністративних правопорушень у сфері інформації становлять діяння, спрямовані на порушення режиму захисту інформації. Йдеться про неправомірне розголошення відомостей, доступ до яких обмежений, порушення конфіденційності інформації, неналежне забезпечення її збереження. У таких випадках порушується встановлений порядок охорони інформаційних ресурсів, що створює загрозу для прав суб'єктів інформаційних відносин і стабільності інформаційного середовища. Характерною рисою виступає наявність ризику поширення інформації без належних підстав, що може мати як матеріальні, так і нематеріальні наслідки. Відповідальність у таких випадках

пов'язується з необхідністю дотримання встановлених стандартів захисту інформації.

Суттєве місце посідають правопорушення, пов'язані з функціонуванням інформаційних систем і мереж. Діяння цього виду охоплюють втручання у роботу інформаційних ресурсів, порушення правил експлуатації систем, використання технічних засобів із відхиленням від встановлених вимог. Характеристика таких правопорушень визначається технічним аспектом їх вчинення, що пов'язаний із використанням електронних пристроїв і програмного забезпечення. Порушення можуть проявлятися у зміні інформації без належних підстав, блокуванні доступу до систем або порушенні стабільності їх функціонування [29, с.35-36]. Наслідки подібних діянь можуть впливати на роботу організацій, державних органів або інших суб'єктів, діяльність яких залежить від інформаційних ресурсів.

Окрему категорію становлять правопорушення у сфері поширення інформації, які охоплюють недотримання встановлених правил доведення відомостей до невизначеного кола осіб. Діяння цього виду можуть проявлятися у розповсюдженні інформації з порушенням встановлених обмежень, недотриманні вимог щодо змісту інформаційних повідомлень або ігноруванні встановлених процедур поширення. Характеристика правопорушень у цій сфері пов'язана з впливом інформації на суспільні процеси, формуванням громадської думки та забезпеченням балансу між свободою вираження поглядів і необхідністю дотримання прав інших осіб. Порушення встановлених правил поширення інформації може призводити до негативних соціальних наслідків, пов'язаних із дезінформацією або неправомірним впливом на інформаційний простір.

Види адміністративних правопорушень у сфері інформації можуть класифікуватися за характером суб'єкта, що їх вчиняє. У цьому контексті розрізняються правопорушення, пов'язані з діяльністю фізичних осіб, посадових осіб і організацій. Фізичні особи можуть порушувати правила користування інформаційними ресурсами або поширення відомостей, тоді як посадові особи

несуть відповідальність за неналежне виконання службових обов'язків у сфері інформаційної діяльності. Організації виступають суб'єктами правопорушень у випадках порушення встановлених процедур обробки інформації, забезпечення її захисту або функціонування інформаційних систем.

Значення має поділ правопорушень залежно від форми вини, що визначає внутрішнє ставлення суб'єкта до вчиненого діяння. Умисні правопорушення характеризуються свідомим порушенням встановлених правил, спрямованим на досягнення певного результату, пов'язаного з використанням інформації. Необережні діяння пов'язані з недбалим ставленням до виконання обов'язків, що проявляється у порушенні процедур обробки або захисту інформації [30, с.176-177]. Визначення форми вини має значення для встановлення відповідальності та оцінки поведінки суб'єкта у конкретній ситуації.

Окремий аспект характеристики адміністративних правопорушень у сфері інформації пов'язаний із наслідками, які вони спричиняють. Порушення можуть призводити до матеріальних збитків, втрати або спотворення інформації, порушення прав і свобод осіб, дестабілізації функціонування інформаційних систем. Частина правопорушень має нематеріальні наслідки, що проявляються у порушенні конфіденційності інформації або підриві довіри до інформаційних ресурсів.

Отже, характеристика видів адміністративних правопорушень у сфері інформації відображає складність і багатовимірність інформаційних відносин, що формуються у сучасному суспільстві. Різноманітність форм протиправної поведінки пов'язана з розвитком інформаційних технологій, розширенням сфери використання цифрових ресурсів і зростанням ролі інформації у різних сферах діяльності. Упорядкування видів правопорушень сприяє систематизації правових норм, забезпечує чіткість кваліфікації діянь і формує передумови для ефективного застосування адміністративної відповідальності у сфері інформаційних відносин.

2.3. Суб'єкти адміністративної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері

Суб'єкти адміністративної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері визначаються через їх здатність усвідомлювати зміст власної поведінки у процесі здійснення інформаційної діяльності та нести юридичні наслідки за порушення встановлених правил. Інформаційні відносини охоплюють широкий спектр взаємодій, пов'язаних із використанням відомостей у різних формах і середовищах, що зумовлює участь різних категорій осіб у цих процесах. Правопорушення виникають у межах створення, обробки, зберігання та поширення інформації, а суб'єкти відповідальності виступають учасниками цих процесів, поведінка яких виходить за межі правомірності. Юридична природа суб'єкта визначається через наявність деліктоздатності, що передбачає досягнення встановленого віку, осудність та можливість керувати власними діями у сфері інформаційної діяльності.

Фізичні особи становлять одну з найпоширеніших категорій суб'єктів адміністративної відповідальності у сфері інформації. Участь громадян у використанні інформаційних ресурсів, доступі до інформаційних систем і поширенні відомостей зумовлює виникнення ситуацій, у яких можливе порушення встановлених правил. Поведінка фізичних осіб може проявлятися у неправомірному доступі до інформації, поширенні відомостей з обмеженим доступом або порушенні правил користування інформаційними ресурсами. Рівень обізнаності, досвід роботи з інформаційними технологіями та умови, у яких здійснюється діяльність, впливають на характер правопорушення і ступінь відповідальності [31, с.67-68]. Наявність вини визначається через встановлення психічного ставлення особи до вчиненого діяння, що може проявлятися у формі умислу або необережності.

Посадові особи виступають окремою категорією суб'єктів, діяльність яких пов'язана з виконанням службових обов'язків у сфері інформаційних відносин.

У межах професійної діяльності вони здійснюють обробку інформації, забезпечують її зберігання, приймають рішення щодо доступу до відомостей і контролюють дотримання встановлених процедур. Порухення службових обов'язків може проявлятися у неналежному виконанні функцій щодо обробки інформації, ігноруванні вимог щодо її захисту або порушенні порядку надання відомостей. Характер правопорушень посадових осіб визначається специфікою їх повноважень і рівнем відповідальності за організацію інформаційних процесів. У таких випадках відповідальність пов'язується з виконанням службових функцій і оцінюється з урахуванням обставин, за яких було допущено порушення.

Юридичні особи розглядаються як суб'єкти адміністративної відповідальності у сфері інформації у зв'язку з їх участю в інформаційній діяльності, що включає обробку великих обсягів даних, функціонування інформаційних систем і надання інформаційних послуг. Організації можуть порушувати встановлені правила у процесі ведення господарської діяльності, що пов'язана з використанням інформаційних ресурсів. Діяння можуть проявлятися у неналежному забезпеченні захисту інформації, порушенні процедур обробки даних, недотриманні вимог щодо функціонування інформаційних систем. Відповідальність юридичних осіб визначається через дії їх працівників або органів управління, які виступають носіями волі організації [32, с.162-163]. Встановлення відповідальності потребує аналізу організаційної структури та внутрішніх процедур, що регулюють інформаційну діяльність.

Окрему групу становлять суб'єкти, діяльність яких пов'язана з функціонуванням інформаційної інфраструктури, включаючи операторів інформаційних систем, адміністраторів мереж і осіб, відповідальних за технічне забезпечення інформаційних процесів. Виконання таких функцій передбачає доступ до технічних ресурсів і можливість впливу на функціонування інформаційних систем. Порушення можуть виникати у зв'язку з недотриманням правил експлуатації систем, неналежним налаштуванням засобів захисту або ігноруванням вимог щодо безпеки інформації. Характер правопорушень у цій

сфері визначається технічним аспектом діяльності суб'єктів і рівнем їх професійної підготовки.

Суб'єкти адміністративної відповідальності у сфері інформації можуть класифікуватися залежно від характеру участі у правопорушенні. Розрізняються безпосередні виконавці діяння, співучасники та особи, які сприяють вчиненню правопорушення через створення умов або невиконання обов'язків. Поділ за роллю у вчиненні правопорушення має значення для визначення ступеня відповідальності та індивідуалізації адміністративного впливу. Встановлення участі кожного суб'єкта здійснюється на підставі аналізу фактичних обставин і характеру їх дій у межах інформаційної діяльності.

Характеристика суб'єктів адміністративної відповідальності у сфері інформації пов'язана з особливостями інформаційного середовища, у якому відбувається взаємодія учасників. Віртуальний характер інформаційних процесів ускладнює ідентифікацію суб'єктів і встановлення їх ролі у вчиненні правопорушення. Використання технічних засобів, мережевих технологій і програмного забезпечення створює умови, за яких одна дія може бути результатом взаємодії кількох осіб або систем. У таких випадках виникає потреба у встановленні зв'язку між діями конкретного суб'єкта і наслідками, що настали.

Сутність суб'єкта адміністративної відповідальності у сфері інформації проявляється через його здатність впливати на інформаційні процеси та нести відповідальність за порушення встановлених правил. Рівень відповідальності визначається з урахуванням характеру діяльності, обсягу повноважень і ступеня впливу на інформаційні ресурси [33, с.244-246]. Поведінка суб'єкта оцінюється у контексті дотримання встановлених вимог щодо обробки, зберігання та поширення інформації, а також забезпечення її захисту.

Таким чином, аналіз суб'єктів адміністративної відповідальності у сфері інформації свідчить про багатовимірність цього явища, що охоплює різні категорії осіб, пов'язаних із інформаційною діяльністю. Розмежування суб'єктів за їх правовим статусом, функціями та характером участі у правопорушенні

сприяє точнішій кваліфікації діянь і забезпечує ефективність застосування адміністративної відповідальності.

Висновки до розділу 2

Правове регулювання та види адміністративних правопорушень в інформаційній сфері формують цілісну систему впорядкування суспільних відносин, що виникають у процесі обігу інформації, функціонування інформаційних ресурсів і використання цифрових технологій. Узгодженість норм адміністративного та інформаційного права забезпечує визначеність правил поведінки для учасників інформаційних процесів, встановлює межі допустимих дій і створює підстави для притягнення до відповідальності у разі їх порушення. Систематизація видів адміністративних правопорушень сприяє чіткому розмежуванню протиправних діянь залежно від об'єкта посягання, способу вчинення та характеру наслідків, що впливає на точність кваліфікації та передбачуваність правозастосування.

Функціонування ефективного правового механізму регулювання інформаційних відносин пов'язується з необхідністю забезпечення належного рівня захисту інформації, стабільності роботи інформаційних систем і дотримання прав учасників інформаційної діяльності. Розмежування видів адміністративних правопорушень сприяє індивідуалізації відповідальності та створює умови для застосування адекватних заходів впливу залежно від характеру порушення. Розвиток цифрових технологій і розширення інформаційного простору зумовлюють постійне оновлення підходів до правового регулювання та вдосконалення класифікації правопорушень, що відображається у змінах законодавства та правозастосовної практики.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

3.1. Особливості адміністративної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері

Адміністративна відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері формується як особливий різновид юридичної відповідальності, що застосовується у випадках порушення встановленого порядку обігу інформації, функціонування інформаційних систем і реалізації інформаційних прав. Інформаційна сфера охоплює широкий комплекс суспільних відносин, пов'язаних із створенням, збиранням, обробкою, зберіганням і поширенням відомостей у різних формах, включаючи цифрові середовища. Специфіка таких відносин зумовлює особливості адміністративного реагування на протиправні діяння, оскільки об'єктом посягання виступає інформація як нематеріальне благо, а також технічні та організаційні засоби її обробки.

Характерною особливістю адміністративної відповідальності у сфері інформації виступає її зв'язок із технологічними процесами, що супроводжують обіг інформації. Використання електронних систем, телекомунікаційних мереж і цифрових платформ створює умови для виникнення правопорушень, які відрізняються складністю виявлення та фіксації. Діяння можуть проявлятися у порушенні правил доступу до інформації, неналежному забезпеченні її захисту, незаконному поширенні або втручанні у функціонування інформаційних систем [34, с.114-115]. Встановлення факту правопорушення потребує аналізу технічних даних, цифрових слідів і документальних підтверджень, що формуються у процесі інформаційної діяльності. Вплив інформаційних технологій зумовлює появу нових форм протиправної поведінки, які не завжди мають традиційні ознаки адміністративних деліктів.

Сутність адміністративної відповідальності у цій сфері полягає у застосуванні санкцій, що мають превентивний і каральний характер, спрямованих на забезпечення дотримання встановлених правил інформаційної діяльності. Санкції реалізуються у вигляді штрафів, адміністративних стягнень або інших заходів впливу, передбачених законодавством. Особливість полягає у поєднанні правового та організаційного впливу, оскільки поряд із покаранням здійснюється відновлення порушених інформаційних процесів. Визначення виду і розміру санкції залежить від характеру правопорушення, ступеня його впливу на інформаційні відносини та ролі суб'єкта у вчиненні діяння. Урахування технічного контексту має значення при оцінці наслідків правопорушення, особливо у випадках порушення функціонування складних інформаційних систем.

Адміністративна відповідальність у сфері інформації має публічно-правовий характер, що визначає її спрямованість на захист суспільних інтересів у сфері інформаційної безпеки, стабільності інформаційних процесів і забезпечення прав учасників інформаційних відносин. Застосування відповідальності здійснюється уповноваженими органами державної влади, що реалізують контрольні та наглядові функції у сфері інформаційної діяльності. Процедура притягнення до відповідальності включає встановлення факту правопорушення, ідентифікацію суб'єкта, визначення складу діяння та застосування відповідних заходів впливу [35]. Значення має дотримання процесуальних гарантій, що забезпечують законність і обґрунтованість прийнятих рішень.

Особливість адміністративної відповідальності у сфері інформації пов'язується з широким колом суб'єктів, до яких можуть застосовуватися заходи впливу. Учасниками інформаційних відносин виступають фізичні особи, посадові особи, суб'єкти господарювання, установи та організації, діяльність яких пов'язана з обробкою або поширенням інформації. Рівень відповідальності залежить від характеру їх повноважень і ступеня впливу на інформаційні процеси. Посадові особи несуть відповідальність за порушення службових

обов'язків у сфері інформаційної діяльності, тоді як організації відповідають за неналежне забезпечення функціонування інформаційних систем або недотримання встановлених вимог щодо обробки даних.

Складність адміністративної відповідальності у цій сфері визначається необхідністю врахування технічних і організаційних аспектів інформаційної діяльності. Встановлення причинно-наслідкових зв'язків між діями і наслідками потребує аналізу інформаційних процесів, які можуть мати багаторівневу структуру. Використання автоматизованих систем обробки даних ускладнює ідентифікацію конкретного суб'єкта правопорушення, оскільки дії можуть здійснюватися через взаємодію програмних і технічних засобів.

Адміністративна відповідальність у сфері інформації виконує функцію забезпечення стабільності інформаційних відносин шляхом реагування на порушення встановлених правил. Реалізація цієї функції пов'язана з необхідністю підтримання балансу між свободою інформації та її захистом. Обмеження доступу до певних відомостей, встановлення правил їх поширення та обробки спрямовані на запобігання зловживанням і забезпечення належного функціонування інформаційного середовища [36]. Порушення встановлених вимог створює підстави для застосування адміністративних санкцій, що сприяє відновленню правопорядку у сфері інформаційної діяльності.

Отже, застосування адміністративної відповідальності у сфері інформації пов'язується з необхідністю забезпечення правової визначеності у відносинах між учасниками інформаційної діяльності. Чітке встановлення правил поведінки, визначення меж допустимого використання інформації та закріплення відповідальності за їх порушення створюють умови для стабільного функціонування інформаційного середовища. Взаємодія правових і технічних механізмів регулювання сприяє формуванню системи реагування на правопорушення, що враховує специфіку інформаційних процесів і особливості цифрового середовища.

3.2 Напрями вдосконалення законодавства та запобігання адміністративним правопорушенням

Напрями вдосконалення законодавства та запобігання адміністративним правопорушенням у сфері інформаційних відносин формуються під впливом трансформацій інформаційного середовища, цифровізації суспільних процесів і зростання ролі інформаційних технологій у державному управлінні, економіці та приватному житті. Інформаційний простір характеризується постійним збільшенням обсягів даних, розширенням каналів їх поширення та ускладненням технічної інфраструктури, що створює нові умови для виникнення адміністративних деліктів. Наявна нормативна база поступово адаптується до цих умов, однак розвиток технологій випереджає темпи оновлення правових механізмів, що зумовлює потребу у формуванні системного підходу до вдосконалення законодавства.

Розвиток законодавства у сфері інформаційних відносин передбачає уточнення та деталізацію складів адміністративних правопорушень з урахуванням нових форм цифрової взаємодії. Поява хмарних технологій, автоматизованих систем обробки даних, соціальних платформ і електронних сервісів формує нові способи вчинення правопорушень, що потребує відповідного правового реагування [36]. Удосконалення нормативних положень спрямовується на конкретизацію ознак протиправної поведінки, розмежування адміністративних і кримінальних деліктів, а також встановлення чітких критеріїв відповідальності для різних категорій суб'єктів.

Запобігання адміністративним правопорушенням у сфері інформації пов'язується з формуванням комплексної системи профілактичних заходів, спрямованих на зниження рівня протиправної поведінки та мінімізацію ризиків порушення інформаційних відносин. Профілактика охоплює правові, організаційні, технічні та освітні інструменти, що застосовуються у взаємозв'язку. Правові заходи включають удосконалення нормативної бази,

забезпечення її доступності та зрозумілості для учасників інформаційних відносин, встановлення чітких правил поведінки у цифровому середовищі.

Технічні заходи запобігання адміністративним правопорушенням охоплюють використання сучасних засобів захисту інформації, систем моніторингу мережевої активності, технологій виявлення несанкціонованого доступу до інформаційних ресурсів. Застосування таких засобів пов'язується з необхідністю забезпечення цілісності, конфіденційності та доступності інформації. Розвиток кіберзахисту передбачає впровадження автоматизованих систем реагування на інциденти, що виникають у процесі функціонування інформаційних систем.

Освітній напрям запобігання адміністративним правопорушенням охоплює формування правової та цифрової грамотності учасників інформаційних відносин. Підвищення рівня обізнаності щодо правил використання інформації, вимог до її захисту та відповідальності за порушення сприяє формуванню правомірної поведінки у цифровому середовищі. Розвиток навчальних програм у сфері інформаційної безпеки, підготовка фахівців з кіберзахисту та правового регулювання інформаційних процесів впливають на загальний рівень дотримання законодавства [37, с.46-47]. Формування культури безпечного використання інформаційних технологій пов'язується з довгостроковими змінами у поведінці користувачів інформаційних систем.

Удосконалення законодавства у сфері адміністративної відповідальності передбачає розвиток механізмів диференціації санкцій залежно від характеру правопорушення, ступеня його суспільної шкідливості та особливостей суб'єкта. Встановлення пропорційності між правопорушенням і заходами впливу забезпечує ефективність адміністративного реагування та запобігає надмірному застосуванню санкцій. Розвиток правового регулювання передбачає уточнення процедур притягнення до відповідальності, удосконалення доказової бази у справах про правопорушення у сфері інформаційних відносин, а також підвищення рівня процесуальних гарантій.

Значна увага приділяється розвитку інституційного забезпечення протидії адміністративним правопорушенням у сфері інформації. Діяльність уповноважених органів державної влади пов'язується з моніторингом інформаційного середовища, виявленням порушень і застосуванням заходів адміністративного впливу. Ефективність інституційної системи визначається рівнем координації між різними органами, наявністю технічних засобів контролю та кадровим забезпеченням. Розширення міжнародного співробітництва у сфері кібербезпеки і протидії інформаційним правопорушенням впливає на підвищення ефективності національної системи запобігання правопорушенням.

Таким чином, узагальнення напрямів удосконалення законодавства та запобігання адміністративним правопорушенням у сфері інформації свідчить про необхідність комплексного підходу, що поєднує правові, організаційні, технічні та освітні складові. Взаємодія зазначених елементів формує систему, спрямовану на забезпечення стабільності інформаційних відносин, захист інформаційних ресурсів і підтримання належного рівня інформаційної безпеки в умовах цифрової трансформації суспільства.

Висновки до розділу 3

Особливості адміністративної відповідальності та шляхи вдосконалення протидії правопорушенням в інформаційній сфері визначаються специфікою інформаційних відносин, що охоплюють процеси створення, обробки, зберігання і поширення даних у традиційних та цифрових середовищах. Адміністративна відповідальність у цій сфері характеризується залежністю від технічних умов функціонування інформаційних систем, складністю встановлення факту правопорушення та необхідністю аналізу електронних слідів. Застосування заходів впливу пов'язується з необхідністю забезпечення стабільності

інформаційних процесів, захисту прав учасників інформаційних відносин і підтримання належного рівня інформаційної безпеки. Розмежування видів правопорушень і визначення суб'єктів відповідальності здійснюється з урахуванням характеру інформаційної діяльності, ролі осіб у її здійсненні та ступеня впливу на інформаційні ресурси. Ускладнення цифрового середовища зумовлює появу нових форм протиправної поведінки, що потребує адаптації правових механізмів реагування.

Шляхи вдосконалення протидії правопорушенням в інформаційній сфері пов'язані з розвитком нормативно-правового регулювання, удосконаленням процедур виявлення та фіксації правопорушень, а також підвищенням ефективності діяльності уповноважених органів. Формування системи протидії передбачає інтеграцію правових, організаційних і технічних заходів, спрямованих на запобігання порушенням і мінімізацію їх наслідків. Розвиток цифрових технологій зумовлює необхідність удосконалення методів контролю за інформаційними процесами, впровадження автоматизованих систем моніторингу та розширення використання технічних засобів захисту інформації.

ВИСНОВКИ

Адміністративні правопорушення в інформаційній сфері охоплюють різноманітні прояви протиправної поведінки, що виникають у процесі створення, збирання, зберігання, використання та поширення інформації. Формування інформаційного суспільства супроводжується розширенням цифрових технологій, збільшенням обсягів даних і ускладненням способів їх обробки, що впливає на характер правопорушень і підходи до їх правового регулювання. Інформаційна сфера включає діяльність органів державної влади, підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, пов'язану з доступом до інформації та її використанням у різних формах.

Порушення встановлених правил у цій сфері створює передумови для виникнення адміністративної відповідальності, яка спрямована на забезпечення впорядкованості інформаційних процесів і дотримання визначених правових норм. Сучасні інформаційні відносини характеризуються високим рівнем залежності від електронних систем, що зумовлює появу нових форм правопорушень, пов'язаних із використанням комп'ютерних технологій, мережевих ресурсів і цифрових платформ.

Адміністративні правопорушення в інформаційній сфері мають складну структуру, що визначається поєднанням технічних, організаційних і правових факторів. До них належать порушення правил доступу до інформації, недотримання вимог щодо захисту персональних даних, неправомірне використання інформаційних ресурсів, поширення недостовірних відомостей, втручання у роботу інформаційних систем та інші діяння, що впливають на стабільність інформаційного середовища. Застосування адміністративної відповідальності у цій сфері забезпечує охорону суспільних відносин, пов'язаних із інформацією, і сприяє підтриманню балансу між свободою інформації та її правовим регулюванням.

Розширення інформаційного простору супроводжується появою нових викликів, пов'язаних із захистом конфіденційної інформації, забезпеченням

цілісності даних та запобіганням несанкціонованому доступу до інформаційних ресурсів. Адміністративні правопорушення у цій сфері часто мають прихований характер, оскільки можуть здійснюватися із застосуванням технічних засобів, які ускладнюють їх виявлення та документування. Використання автоматизованих систем обробки інформації, хмарних технологій і віддалених сервісів створює додаткові умови для виникнення правопорушень, пов'язаних із порушенням правил експлуатації інформаційних систем або неправильним використанням доступу до даних.

Значення адміністративних правопорушень у інформаційній сфері проявляється у необхідності забезпечення стабільності інформаційного середовища, у якому здійснюється діяльність державних органів, суб'єктів господарювання та фізичних осіб. Інформація виступає ресурсом, що впливає на прийняття управлінських рішень, економічні процеси та суспільні відносини, тому порушення правил її обігу може призводити до негативних наслідків різного характеру.

Системний підхід до аналізу адміністративних правопорушень у інформаційній сфері охоплює оцінку їх впливу на суспільні відносини, рівень інформаційної безпеки та функціонування цифрової інфраструктури. Порушення встановлених правил у цій сфері відображає невідповідність поведінки суб'єктів вимогам правового регулювання, що потребує застосування заходів адміністративного впливу. Розвиток інформаційного суспільства супроводжується постійним ускладненням структури правопорушень, що зумовлює необхідність удосконалення механізмів їх виявлення, попередження та припинення. Формування ефективної системи протидії адміністративним правопорушенням у інформаційній сфері пов'язується з поєднанням правових, організаційних і технічних заходів, спрямованих на забезпечення стабільності інформаційного простору та захист прав його учасників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коваленко Л. П. Інформаційне право: підручник. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 284 с. URL: <https://jurkniga.ua/informatsiynе-pravo-pidruchnik>
2. Солодка О. М. Інформаційний простір держави як сфера реалізації інформаційного суверенітету. *Інформація і право*. 2020. № 4 (35). С. 39–46. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2020.4\(35\).221216](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2020.4(35).221216)
3. Воронкова О. І. Інформаційна сфера України в умовах сталого розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 11. С. 574–579. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-11/135>
4. Ковалів М.В., Єсімов С.С., Ярема О.Г. Інформаційне право України: навч. посіб. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 416 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4844>
5. Арістова І.В. Національний механізм реалізації цілей сталого розвитку в умовах інформаційного суспільства в Україні: роль юридичного механізму та його складових. Монографія: Сучасна парадигма публічного та приватного права в умовах сталого розвитку, Scientific monograph. Vol. 1. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. Р. 1-31. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-331-6-1>
6. Беляков К.І. Понятійні та методологічні основи регулювання нових типів інформаційних відносин : «віртуальні правовідносини». *Lex Portus* : юрид. наук. журн. 2016. № 2. С. 47-63 URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/4df8a9ca-1a9f-4dde-bb16-d2c6479de3ef>
7. Дубняк К.А. Інформаційний простір: структура та функціональні параметри. *Держава та регіони*. Серія: Соціальні комунікації. 2015. № 4 (24). С. 21-25. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=drsk_2015_4_7

8. Остапенко О. І. Ковалів М. В., Єсімов С. С. та ін. Адміністративне право України (загальна частина): навчальний посібник. Львів: СПОЛОМ, 2021. 616 с URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3866>
9. Бортник Н. Єсімов С. Відносини в мережі Інтернет як об'єкт правового регулювання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, серія «Юридичні науки». 2019. Випуск 6, № 22. С. 147-153 URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/nov/19971/bortnikiesimov.pdf>
10. Сопільник Р. Л., Ковалів М. В., Єсімов С. С., Скриньковський Р. М. Юридична відповідальність у механізмі забезпечення режиму інформації з обмеженим доступом в Україні: адміністративно-правовий вимір. 2019. № 2. С. 19-26 URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2742>
11. Сторожук І. П. Інформаційне правопорушення як підстава адміністративної відповідальності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск 3 (32). С. 65-69 URL: http://pjuv.nuoua.od.ua/v3_2020/15.pdf
12. Писаренко Г.М. Поняття та ознаки юридичної відповідальності в інформаційній сфері. *Право і суспільство*. 2018. № 1. Ч. 2. С. 165–169 URL: <https://elar.navs.edu.ua/items/9f530328-4de8-4718-8190-08e8df7b2699>
13. Михальський О. О. Адміністративно-правова протидія правопорушення у сфері інтелектуальної власності в Україні. Дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец. 12.00.07. Сумс. держ. універ. 2017. 254 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/items/1cf56a78-3df1-4df2-b28f-c8078f43c345>
14. Люх В. В. Інструменти адміністративно-правового забезпечення фінансової безпеки держави. *Юридична наука*. 2020. №2 (104). С. 237–247. URL: <https://journal-nam.com.ua/index.php/journal/article/view/89>
15. Шевченко В.М. Поняття та ознаки адміністративно-правових інструментів здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 6. С. 148–153. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_2023/6_2023.pdf#page=148

16. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Редакція станом на 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
17. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. Редакція станом на 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
18. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. Редакція станом на 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
19. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. Редакція станом на 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
20. Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні: Закон України від 16.11.1992 р. № 2782-XII. Редакція станом на 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12#Text>
21. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р. № 3759-XII. Редакція станом на 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text>
22. Про інформаційні агентства: Закон України від 28.02.1995 р. № 74/95-ВР. Редакція станом на 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-вр#Text>
23. Про електронні комунікації: Закон України від 16.12.2020 р. № 1089-IX. Редакція станом на 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>
24. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. Редакція станом на 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
25. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. Редакція станом на 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>

26. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 р. № 2163-VIII. Редакція станом на 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>

27. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс Української РСР від 07.12.1984 р. Редакція станом на 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

28. Мазуренко С. В. Технічні способи захисту авторських прав у мережі Інтернет. Рекодифікація цивільного законодавства і система права України у контексті євроінтеграційних процесів : Матер. всеукр. науково-практичн. конфер. (Одеса, 8-9 листопада 2019 року) / за заг. ред. Є. О. Харитонova. Одеса : Фенікс, 2019. С. 156–160. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/ab2bd43a-c3f1-4a06-bbfd-050b7c637049>

29. Грицько В.В. Право інтелектуальної власності на шляху до стандартів системи ЄС. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 6 (59), 2024. С. 34–37. URL: http://pjv.nuoua.od.ua/v6_2024/6_2024.pdf#page=34

30. Важинський В. Класифікація адміністративних правопорушень, які вчиняються у сфері діяльності інституційних інвесторів. *Вісник кримінального судочинства*, 2023. (1-2), 173-184. URL: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2023.1-2/173-184>

31. Гетманець О. П.. Бюджетне законодавство України як об'єкт бюджетного контролю. *Форум права*. 2016. № 4. С. 66–71. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2016_4_13.pdf

32. Капітаненко Н.П. Підстави адміністративної відповідальності за порушення прав у сфері інтелектуальної власності. *Право і суспільство*. 2018. № 3. С. 161–166 URL: <https://elar.navs.edu.ua/items/b4710a0e-9a75-4ae1-9a4c-abdd47deb7d1>

33. Гуржій А.В., Сербин Р.А., Гуржій Т.О., Мушенок В.В. Адміністративно-правове забезпечення охорони інтелектуальної власності в медичному обслуговуванні поліцейських. *Наукові інновації та передові*

технології. 2023. № 10 (24). С. 242–252 URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/6116>

34. Надобко С.В. Концептуальні аспекти адміністративної відповідальності у сфері інтелектуальної власності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Вип. 1 (30). С. 113–116 URL: https://pjv.nuoua.od.ua/v1_2020/26.pdf

35. Хрідочкін А.В. Вітчизняний досвід та перспективи публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика». 2018. 468 с. URL: <https://jurkniga.ua/contents/vtchiznyaniy-dosvid-ta-perspektivi-publichnogo-administruvannya-u-sferi-intelektualnoi-vlasnosti.pdf?srsId=AfmBOopUr1fQbBSVelbbEIIxzIrKnNNnMPPLHswhw2euhme6aR NmvHw>

36. Світличний О.П., Слюсаренко С.В., Тандир О.В. Захист прав суб'єктів права інтелектуальної власності адміністративним законодавством: монографія. Київ: НУБіП України, 2015. 181 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_pravo/Svitlychnyy-Pravo-intel.-vlasni.pdf

37. Муляр Г.В. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства щодо захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я. Адміністративне та митне право. *Правова позиція*. 2020. № 3 (28). С. 45-49 URL: <http://legalposition.umsf.in.ua/archive/2020/3/8.pdf>